

ŠKODY ZVEROU AKO PODKLAD PRE POĽOVNÍCKE PLÁNOVANIE

Andrej Gubka ▪ Jozef Bučko ▪ Marián Slamka ▪ Marcel Dubec
Christo Nikolov ▪ Jozef Vakula ▪ Michal Lalík

Gubka, A., Bučko, J., Slamka, M., Dubec, M., Nikolov, Ch., Vakula, J., Lalík, M.: Wildlife damage as a basis for hunting management planning. APOL, 2026, vol. 7, no. 1, p. 135–139.

Abstract: This paper presents a methodology and a software application developed by the National Forest Centre to transfer spatially explicit information on wildlife damage into hunting planning. Forest and agricultural land managers report affected plots, assess the percentage of damage using proposed thresholds for individual tree species and crops, and classify the plots into three damage categories. The recorded data are subsequently evaluated within a 1 × 1 km grid and aggregated at the hunting-ground level. Higher damage categories would result in progressively stricter hunting measures, including crisis harvest plans, increased culling and greater involvement of affected land users. The proposed system does not aim to quantify financial losses or replace wildlife population surveys. Instead, it supplements them with an impact-based indicator that could improve the spatial targeting, flexibility and evaluation of hunting management.

Key words: wildlife damage; hunting planning; forest regeneration; agricultural crops; decision-support system

Úvod

V lesnom hospodárstve sú škody zverou významným limitujúcim faktorom nielen pri snahe o obnovu lesných porastov, ale aj pri výchove a pestovaní stabilných lesov s kvalitnou drevnou hmotou. Vplyv zveri na lesy však bol dlhodobo prehliadaný, čo viedlo k aktuálnemu stavu, kedy je zver najvýznamnejším škodlivým činiteľom v mladých lesoch do 10 rokov a aj významným škodcom v starších porastoch.

Pre dlhodobé riešenie škôd zverou je potrebná úprava poľovníckeho plánovania. To je aktuálne prioritne postavené na sčítaní zveri. Moderné technológie však ukazujú, že údaje zo sčítania sú aj pri najlepšej snahe o presnosť značne podhodnotené. Z toho dôvodu je potrebné pričleniť k aktuálnemu systému plánovania ďalšie údaje. Za najvhodnejšie považujeme údaje o vplyve zveri na krajinu, a to najlepšie demonštrujú škody zverou.

Pre tento účel vytvárame postupy a legislatívne podklady, ktoré sú súčasťou navrhovaného zákona o poľovníctve, prípadne sú podkladom pre vykonávacie vyhlášky, ktorými sa môže zákon o poľovníctve doplniť. Samotný mechanizmus je robený tak, aby bol použiteľný nielen pre lesné hospodárstvo, ale aj pre poľnohospodárstvo, pretože aj na tento sektor majú škody zverou významný vplyv.

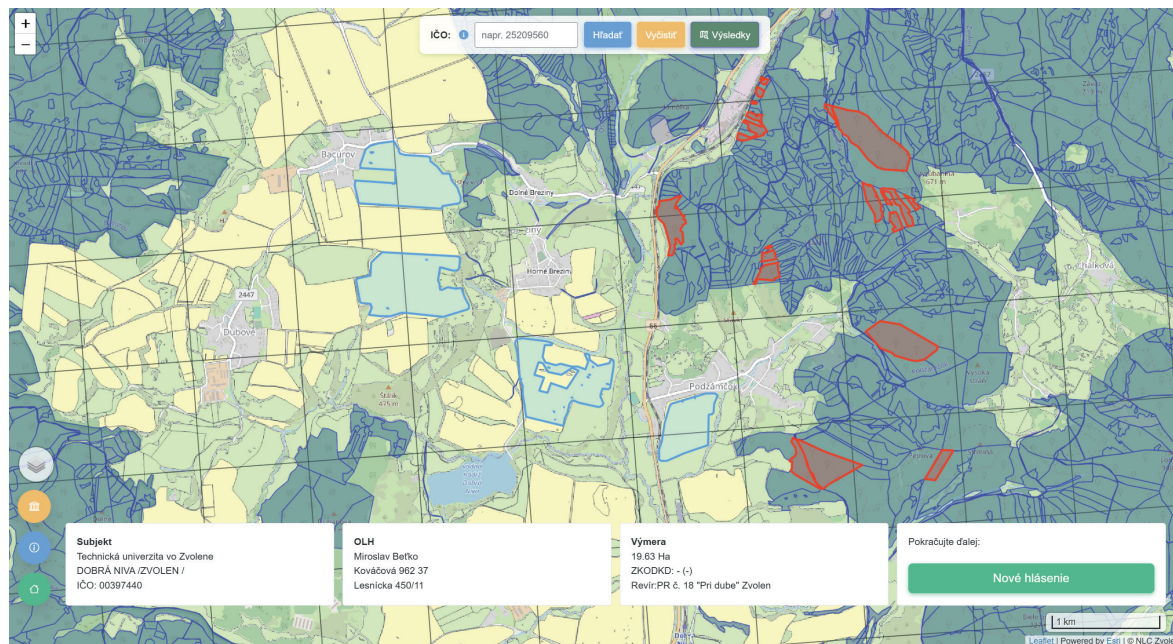
Postup je rozdelený do štyroch krokov:

1. Upozornenie na škody
2. Zisťovanie škôd
3. Nahlásenie rozsahu škôd a ich vyhodnotenie
4. Dopad na poľovníctvo

Na NLC sme vytvorili špecializovanú aplikáciu, ktorá uľahčuje a zjednocuje celý proces transferu informácií o škodách zverou do poľovníckeho plánovania. Do aplikácie majú prístup len registrovaní poľnohospodári, lesníci evidovaný ako OLH, čiastočne poľovníci a samozrejme aj lesné úrady. Program je aktuálne v testovacej fáze.

Upozornenie na škody

Prvým krokom je upozornenie na vzniknuté škody. V tejto fáze si užívateľ lesa alebo poľnohospodárskych plôch, všíma či a kde má škody spôsobené zverou. Prihlási sa do systému a vyberie zo svojich lesných porastov alebo polí tie, kde zaznamenal škody zverou (obr. 1) Po kliknutí na zelenú ikonu „Nové hlásenie“ sa program prepne na obrazovku so zoznamom označených parciel a základnými informáciami o veľkosti parcely alebo plodine, ktorá sa na parcele nachádza.

Obrázok 1. Ukážka výberu poškodených lesných porastov a poľnohospodárskych parciel, pričom je vhodné aby v každom štvorci bol aspoň jeden záznam o poškodení zverou. V prípade, že vo štvorci nebude údaj po poškodení, bude lokalita považovaná za nepoškodenú.

Figure 1. Example of the selection of damaged forest stands and agricultural plots. Ideally, each grid cell should contain at least one record of wildlife damage. If no damage record is available for a grid cell, the location will be considered undamaged.

Následne je ešte po posunutí obrazovky nižšie, možnosť napísať poznámku k hláseniu, a to po kliknutí na ikonu podať hlásenie odoslať. Hlásenie sa následne odošle na e-mailovú adresu príslušného poľovníckeho združenia s výzvou na stretnutie a prerokovanie rozsahu škôd na príslušných parcelách.

Zisťovanie škôd

Súčasťou odoslaného hlásenia je nielen informácia o poškodených parcelách, ale aj výzva na stretnutie a prerokovanie (zistenie) rozsahu škôd priamo v teréne. Odoslaním hlásenia začne plynúť 14 dňová lehota, počas ktorej by sa mal zástupca poľovného združenia skontaktovať (kontaktná adresa, mail a telefónne číslo je súčasťou odoslaného hlásenia) príslušnému poľnohospodárovi alebo lesníkovi a mali by si dohodnúť stretnutie na ktorom sa dohodnú na rozsahu škôd na príslušných parcelách.

Pokiaľ sa nevedia dohodnúť, môžu využiť metodiku na zisťovanie škôd zverou v poľnohospodárstve (Bučko a kol. 2025) alebo v lesníctve (Gubka a kol. 2021), prípadne kontaktovať okresný úrad alebo znalca a škody zistiť priamo v teréne.

Škody zverou nie sú evidované v Eurách, ale v % poškodenia jednotlivých druhov drevín (plodín). Pri stanovení rozsahu poškodenia porastov pre potreby poľovníckeho plánovania je dôležité dohodnúť sa na poškodení porastu v rozsahu kategórií poškodenia pre jednotlivé dreviny alebo plodiny. Jednoducho povedané,

je jedno či je v poraste smrek poškodený na 40 % alebo 90 %, pretože je to v rovnakej kategórii poškodenia. Dôležité preto bude či sa rozsah poškodenia dreviny v poraste dostane cez hraničné hodnoty, ktoré sú pre jednotlivé dreviny stanovené.

Tabuľka 1. Navrhnuté hraničné hodnoty poškodenia pre jednotlivé dreviny.

Table 1. Proposed damage thresholds for individual tree species.

	SM, JD, BO, DG	BK, DL, DZ, SC	JS, JH, JM, JP
	0 – 10 %	0 – 20 %	0 – 30 %
	11 – 20 %	21 – 30 %	31 – 40 %
	21 % a viac	31 % a viac	41 % a viac

Tabuľka 2. Navrhnuté hraničné hodnoty poškodenia parcely pre poľnohospodárske plodiny.

Table 2. Proposed threshold values for damage to agricultural crops at the plot level.

	Rozsah spôsobenej škody
	0 – 3 %
	3,1 – 5 %
	5,1 % a viac

Nahlásenie rozsahu škôd a ich vyhodnotenie

Po stretnutí so zástupcom príslušného poľovníckeho združenia, poľnohospodár alebo lesník vstúpi do programu a vyplní údaj o rozsahu poškodenia plochy pre jednotlivé dreviny a plodiny na označenej parcele (Obr. 2). Tým zaeviduje škody ktoré vznikli na vybraných ním obhospodarovaných pozemkoch.

V prípade, že zástupca príslušného poľovníckeho združenia nebude reagovať na výzvu na stretnutie, alebo bude stretnutie iným spôsobom „sabotovať“, môže poľnohospodár alebo lesník po uplynutí lehoty 14 dní, vložiť do programu údaje o škodách zverou bez prerokovania s poľným združením.

Por. číslo	Dátum podania	Poľovný revír	Obec	Plocha (ha)	% poškodenia	Dátum stretnutia
1	2025-01-10	PR Zahorie	Malacky	12.5	8	2025-01-24
2	2025-01-14	PR Javorina	Stará Turá	8.3	5	2025-01-28
3	2025-02-03	PR Tribeč	Topoľčianky	21.7	12	2025-02-17
4	2025-02-12	PR Sitno	Banský Studenec	15.9	7	2025-02-26
5	2025-03-01	PR Kremnica	Krahule	10.2	9	2025-03-15
6	2025-03-09	PR Vtáčnik	Prochot	18.4	14	2025-03-23
7	2025-03-20	PR Poľana	Detva	9.6	6	2025-04-03
8	2025-04-02	PR Muránska planina	Muráň	13.1	11	2025-04-16

Obrázok 2. V zozname hlásení je možné po prerokovaní zaevidovať škody na jednotlivých plodinách a parcelách.

Figure 2. After discussion, damage to individual crops and plots can be recorded in the list of reports.

Program nahrané údaje spracuje a lesné porasty, parcely zaraďí do jednej z troch kategórií podľa rozsahu poškodenia:

- 1. kategória zelená farba:** Poškodenie v akceptovateľnom rozsahu pre potreby plánovania lovu zveri,
- 2. kategória oranžová farba:** Poškodenie vo vyššom rozsahu – prísnejšie kritériá plánovania,
- 3. kategória červená farba:** Poškodenie vo vysokom rozsahu – prísne kritériá plánovania.

Obrázok 3. Zobrazenie kategorizovaných parciel podľa úrovne poškodenia.

Figure 3. Categorized plots according to the level of damage.

Zároveň územie Slovenska rozdelí do štvorcovej siete s rozmermi 1×1 km a na základe poškodenia porastov vo štvorcoch zaraďí každý štvorec do jednej z troch kategórií. Následne, pokiaľ sa v polovnom revíri nachádza viac ako 30 % štvorcov zaradených do inej ako 1. (zelenej) kategórie, bude aj celý revír zaradený do 2., prípadne 3. kategórie. Rovnaký postup sa uplatní aj pre chovateľské celky.

Dopad na poľovníctvo

Zaevidované údaje o rozsahu a priestorovom rozložení škôd by sa stali podkladom na každoročnú kategorizáciu poľovních revírov a plánovanie lovu. Poľovnícke hospodárenie by tak nevychádzalo iba zo zisťovaných stavov zveri, ale aj z jej reálneho vplyvu na lesné porasty a poľnohospodárske plodiny.

V revíroch prvej, zelenej kategórie, by sa uplatňovalo štandardné plánovanie zohľadňujúce evidované škody. Pre revíry druhej a tretej kategórie by sa vypracoval záväzný krízový plán pre druhy zveri podieľajúce sa na poškodení. Výšku lovu by bolo možné meniť podľa vývoja škôd a posilniť lov samíc a mláďat. V druhej kategórii by sa lovili všetky jedince raticovej zveri bez určených normovaných kmeňových stavov okrem trofejovej zveri vhodnej na ďalší chov. V tretej kategórii by sa táto výnimka neuplatňovala a lov by bol ešte viac uvoľnený. V prípade potreby bude možné aktívnejšie zapojiť aj užívateľov poškodzovaných pozemkov prostredníctvom nimi navrhnutých držiteľov poľovních lístkov. V tretej kategórii by sa povolenia vydávali pri menšej výmere obhospodarovaných pozemkov a väčšiemu počtu osôb ako v druhej kategórii. Ak by užívateľ revíru stanovený lov nevykonával, okresný úrad by mohol lov nariadiť alebo jeho realizáciu poveriť iné osoby

na náklady užívateľa revíru. Spektrum opatrení na znižovanie škôd zverou v jednotlivých kategóriách môže byť však výrazne väčšie, ako bolo naznačené v tomto článku.

Záver

Navrhovaný postup vytvára spätnú väzbu medzi stavom lesných a poľnohospodárskych porastov a poľovníckym plánovaním. Jeho cieľom nie je vyčíslieť finančnú hodnotu škody ani úplne nahradiť zisťovanie početnosti zveri, ale doplniť ho o objektívnejší údaj o vplyve zveri na krajinu. Evidencia škôd by umožnila priestorovo presnejšie zamerať lov, pružne upravovať plány a vyhodnocovať účinnosť prijatých opatrení.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektov APVV-21-0131, APVV-22-0399, APVV-22-0545, APVV-23-0156, APVV-24-0425, APVV-25-0060 a APVV-25-0731, APVV-25-0544 financovaných agentúrou APVV, projektu Lesnícka ochranná služba a projektu „PROMOLES“ – projekty financované z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Táto publikácia vznikla aj vďaka podpore v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra pre projekt: Centrum excelentnosti lesnícko-drevárskeho komplexu LignoSilva; (kód ITMS: 313011S735) spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Štúdia bola financovaná Európskou komisiou v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

Literatúra

- Bučko, J., Gubka, A., Slamka, M., 2025: Metodika stanovenia škôd spôsobených zverou v poľnohospodárstve, Zvolen, NLC, 28 s.
- Gubka, A., Bučko, J., Šebeň, V., Barbierik, I., 2021: Metodika pre zisťovanie poškodenia lesných porastov zverou a oceňovanie škôd, Zvolen, NLC, 19 s.

ADRESA

Ing. Andrej Gubka, PhD.
Národné lesnícke centrum – Sekcia pre vedu a výskum
Odbor ochrany lesa a lesníckej ochrannárskej služby
Lesnícka 11
SK-969 01 Banská Štiavnica
e-mail: andrej.gubka@nlcsk.org